

Heinz Bierbaum & Ines Schwerdtner

Vattendelare för *Die Linke*

Ur *Links International Journal of Socialist Renewal*, 27 februari 2024. Artikeln först publicerad av *Rosa Luxemburg Stiftung*

[Denna artikel är en uppföljning till artikeln [Efter splittringen i Die Linke: Vart bär det hän?](#)]

Die Linkes fana vid en demonstration i Berlin mot högerextrema AfD 3 februari 2024 (Foto: Flickr)

Die Linke befinner sig i en svår situation. *Bündnis Sahra Wagenknechts* (BSW) utbrytning och därefter bildandet av ett nytt parti är en vattendelare för såväl *Die Linke* som för den tyska vänstern mer allmänt.¹ *Die Linke* har försvagats genom att förlora sin status som partigrupp i det tyska parlamentet. Man får nu både färre rättigheter och färre möjligheter att framträda på den politiska scenen.

Samtidigt är splittringen slutet på en konflikt som länge hämmat *Die Linkes* utveckling. En del ser den som en möjlighet att rensa luften och ge partiet nya möjligheter i och med att man fått många nya medlemmar efter Wagenknechts brytning (klart fler nytillskott än som lämnat partiet).

Hur man nu än vill se det har partiet nu onekligen möjligheter till förnyelse, även om det ännu inte är riktigt klart vilket håll man kommer att gå åt. Det handlar inte bara om den nya uppställningen av politiska partier, utan också – och framför allt – hur man ska förhålla sig till den rådande politiska oron som gjort det nödvändigt att bestämma en ny kurs för *Die Link* och den politik man vill följa.

Behov av stark vänster

Vi befinner oss i en djup ekonomisk, social och politisk kris. Fjolåret präglades av recession och enligt prognoserna väntas inte 2024 bli bättre. Minskad investeringstakt, ordernedgång inom industrin och den förda räntepolitiken har samtliga bidragit till att skärpa det ekonomiska läget i Tyskland. Dessutom finns olösta strukturella problem, framför allt de som har att göra med utmaningar på miljöområdet och digitaliseringen.

¹ Se [Efter splittringen i Die Linke: Vart bär det hän?](#)

Samhället är extremt polariserat. En majoritet av befolkningen klarar nätt och jämt av de stora prisökningarna på livsmedel, energi och boende. Samtidigt som åtminstone en del företag fortsätter att inhösta överdrivna vinster, exempelvis inom energisektorn. På arbetsmarknaden ökar prekariatet.

Politiskt pågår en klar högervändning som utgör ett betydande hot demokratin. Den trafikljuskoalition som styr landet har hamnat i oreda och visat sig totalt oförmögen att komma med några övertygande svar på tidens utmaningar. Författningsdomstolens utslag att viktiga delar av regeringens budget stred mot konstitutionen innebär att regeringens handlingsutrymme reducerades, men var egentligen bara toppen på isberget.

Ett läge som också erbjuder möjligheter till en annan form av politik, också för *Die Linke*. Men faktum är att vi befinner oss i en paradoxal situation där vänstern präglas av splittring och självförvållad marginalisering, trots att en stark vänster behövs mer än någonsin. Trots de massprotester som förekommit nyligen är missnöjet med makthavarna framför allt något som gynnar högern – inklusive extremhögern.

Hur ska *Die Linke* göra skillnad mot BSW?

En vänsterpolitik måste utgå från verkligheten, måste grundas på det materiella läget. Vi står inför utbredd social oro som kräver att vänstern måste omdefiniera sig. De existentiella utmaningarna på miljöområdet ifrågasätter vårt sätt att producera och konsumera är akuta och avgörande. Ekonomin i dess helhet och industrin i synnerhet står inför omfattande förändringsprocesser med stor inverkan på infrastrukturen som konsekvens.

Pandemin, vågor av migranter, främst orsakade av krig i olika delar av världen som Ukraina och nu Mellanöstern, och den växande kampen om global hegemoni medför samtliga ytterligare utmaningar. Frågor som jämlikhet mellan könen och kampen mot rasism och alla andra former av diskriminering har också stor betydelse. Den konsensus som rådde bland medlemmarna av *Die Linke* när partiet bildades – och som egentligen bestod av kritik av och motstånd mot nyliberal ekonomisk och social politik och fokuserade på social rättvisa – duger inte längre i skenet av de sociala men även politiska förändringar som inträffat.

På grund av att denna konsensus länge dolt djupa motsättningar i partiet om politisk inriktning och strategi kom BSW:s brytning md *Die Linke* att inträffa jämförelsevis sent. För *Die Linke* innebär existensen av det nya partiet, som till stor del består av tidigare medlemmar av *Die Linke*, att man har att räkna med en ny rival på den politiska scenen. BSW kan tillgodogöra sig stor uppmärksamhet i medierna, gör bra ifrån sig i opinionsmätningarna (även om betydelsen av det återstår att se) och av många betraktas som ett andra vänsterparti. Wagenknecht själv har dock kraftigt understrukt att BSW inte är något ”*Die Linke 2.0*”.

Faktum är att det knappast över huvud taget går att beteckna BSW som något vänsterparti om man tittar på de programpunkter det hittills lagt fram. Dess grundningsmanifest innehåller fyra politiska trådar: ekonomisk pragmatism, social rättvisa, fred och frihet. Ekonomiskt står det för en ordoliberal politik och inriktat på att stärka medelklassen, men där återfinns även Keynesianska drag med betoningen av offentliga investeringar. Målet är en bättre form av kapitalism utan att ifrågasätta själva systemet.

Strävan efter fred och social rättvisa utgör programmets styrka. Samtidigt är det just dessa frågor som bidrog till splittringen eftersom de ingick i en stor del av den kritik man riktade mot *Die Linke*. Beträffande sociala frågor var den kritiken oftast obefogad, medan det låg en del i den när det gällde fredsfrågorna.

Vad beträffar frihet är uppslutningen kring demokrati starkt knuten till kampen mot högern. En attityd som emellertid inte är helt övertygande i och med att BSW intar en restriktiv håll-

ning och därmed mer högerinriktad när det gäller invandring. Det är här det går att dra en klar skiljelinje mellan BSW och *Die Linke*.

Allmänt står det klart att BSW inte utgör någon verklig utmaning till vänster men politiskt är det fallet. Det är därför än viktigare för *Die Linke* att göra sig till ett övertygande politiskt alternativ.

Socio-ekologisk övergång

För att detta ska bli möjligt fordras mer än att partiet skaffar sig en ny design eller genomför andra kosmetiska förändringar. Vad som i stället krävs är en seriös diskussion om strategin, något som länge försumrats. Enligt vår uppfattning finns tre centrala områden som kan bli avgörande för *Die Linkes* framtid: en klar hållning gentemot de viktiga förändringsprocesser samhället står inför, fredsfrågan och demokratifrågan.

Alla inser behovet av socio-ekologisk förändring. Det finns emellertid en mängd lika uppfattningar om hur den skulle se ut, i synnerhet när det handlar om att väga in olika sociala och ekologiska dimensioner. Frågan om tillväxt är dessutom allt annat än oomtvistad inom vänstern – huruvida det fortfarande skulle vara möjligt eller önskvärt och i så fall på vilka områden – allt detta en del av en teoretisk debatt som får sitt konkreta uttryck i hur ekonomin ska omorganiseras till vardags.

Vad som står klart är att de ekologiska och sociala utmaningar vi står inför inte kommer att kunna bemästras inom ramen för det kapitalistiska systemet. Därför måste *Die Linke* utmärka sig som främsta förespråkare för en omfattande och bred omvandling där ett socialistiskt perspektiv ingår. Det är beroende av en skarp debatt om dess politiska inriktning och ytterligare förbättring av rådande hållningssätt och syn på ekonomisk och industriell politik. I det avseendet har demokratiseringen av ekonomin och löntagarnas roll en central roll.

Det räcker inte med bara bra idéer. I stället måste *Die Linke* ge sig in i den breda samhällsdebatten om förändringar av vårt produktionssätt och vår livsstil och politiskt ta upp befolkningens oro och farhågor. Det innebär att konkreta förslag i den nödvändiga ekologiska anpassningen förenas med försvar av löntagarnas intressen. Närmare samarbete med fackföreningarna är nödvändigt.

Klar hållning i fredsfrågan

Det råder fortfarande stora politiska motsättningar inom *Die Linke* rörande fredsfrågan, en existentiell fråga för partiet. Även om partiets ledande organ antagit klara resolutioner med fördömning av vapenexport och för nedrustning finns ingen gemensam syn på kriget i Ukraina. Framför allt finns meningsskiljaktigheter om hur kriget ska kategoriseras inom ramen för konflikten om global hegemoni.

För närvarande pågår en kamp om global hegemoni, där Nato och kriget i Ukraina utnyttjas för att gynna USA:s intressen. Som Natos beslut visat de senaste åren är den kampen först och främst riktad mot Kina.

Även *Die Linkes* inställning till den militära konflikten i Mellanöstern är kontroversiell. Medan man inte haft några svårigheter att ta avstånd från Hamas brutala massaker varierar synen på Israels agerande. Åsikterna går från totalt försvar av Israels aktioner i Gazaremsan till villkorslöst stöd till palestinierna, inklusive de massakrer Hamas gjort sig skyldigt till. *Rosa Luxemburg-stiftelsen*, vars insatser i Mellanöstern direkt påverkas av konflikten, har strävat efter en balanserad hållning genom att fördöma Hamas massaker samtidigt som man kritiserat blockaden och bombningarna av Gazaremsan och de många civila offer det lett till. Skärpningen av läget betraktas som ett uttryck för det internationella samfundets politiska oförmåga att hitta en rättvis och bestående fredlig lösning.

Trots upprepade försök har partiet inte lyckats i sina försök att framstå som ett parti för fred. Detta måste omedelbart rättas till. Partiet måste klart positionera sig, komma med nya initiativ till avspänningspolitik och nya förslag till diplomatiska lösningar. Det är absolut nödvändigt att stärka freds rörelsen samtidigt som man försöker skapa en allians med fackföreningarna. Samma gäller relationen mellan freds- och klimatrörelserna, även om det redan finns ett nära samband mellan kampen i klimatkrisen och fredsfrågan.

Missnöjet gynnar högern

De motsättningar som finns inneboende i samhällsutvecklingen, olösta strukturella frågor, och försämrade levnadsvillkor leder till ökat missnöje för att inte säga raseri och en känsla av hopplöshet hos stora befolkningsgrupper. De mest slående uttrycken är bönderna protester samt massprotesterna mot extremhögern.

Politiskt har detta missnöje och denna oro i stort lett till ökat stöd för högern och framväxt av den mest extrema delen och åtminstone vad som påminner om fascistiska partier. Det utgör ett stort hot mot demokratin. Därför måste försvar av och ett vidgande av den demokratiska processen utgöra en stark del av vänsterpolitik och bestå av motstånd mot alla former av högervändning. I den bemärkelsen är de enorma demonstrationerna nyligen – ovanliga för Tyskland – ett uppmuntrande tecken.

Men bland dem som demonstrerat har också ingått just den sorts personer som i egenskap av medlemmar av regeringen genom sin katastrofala politik bär ett visst ansvar för utvecklingen. Detta gör än mer att den politiken måste kritiseras – egentligen kan inte högern framgångsrikt bekämpas annat än genom en annan politik av det slag *Die Linke* står för. Bästa tillgången i kampen mot högern är en stark vänster med övertygande politiskt budskap. Samtidigt måste *Die Linke* förmå utvidga kritiken av den uppenbart likgiltiga trafikljus-koalitionen och utveckla ett vidare, mer demokratiskt alternativ kring ekonomiska, politiska och demokratiska rättigheter.

Framtiden för *Die Linke*

Die Linke har möjligheter till framgång om man förmår enas i vissa politiska kärnfrågor. Förutom den socio-ekologiska övergången, fred och försvar av och utvidgning av demokratin handlar det om att stå för social rättvisa, kampen mot ökade levnadsomkostnader och förbättring av arbetsvillkor och levnadsförhållanden, en human och inkluderande migrationspolitik och kamp mot alla former av diskriminering. Allmänt gäller det att utgå från arbetarklassen och löntagarna.

De målen kan emellertid bara förverkligas om partiet stärks och får ny livskraft. Där är det avgörande att skapa ett strategiskt centrum, bristen på detta är något som många kritiserat. Just den bristen var något som *Rosa Luxemburg-stiftelsen* framhöll för två år sedan i form av de tio utmaningar man lade fram rörande läget för *Die Linke* och som man skulle behöva återupptäcka och bygga vidare på. De lokala och regionala strukturerna i partiet måste också stärkas.

I stället för att bilda någon ny organisationen måste målet vara en förändrad organisation. Därför var partikongressen inför EU-valet uppmuntrande och med säkerhet en språngbräda för konstruktiv förnyelse av partiet. Partiledningen skulle göra klokt i att fokusera på orsakerna och inte nöja sig med att peka ut enskilda syndabockar. Det som krävs är en konstruktiv kritisk dialog runt en grundlig översyn av partiet och den programmatiska och strategiska förnyelse som fordras.

[*Heinz Bierbaum* är ordförande för *Rosa Luxemburg-stiftelsen*. *Ines Schwerdtner* kandiderar för *Die Linke* i årets val till Europaparlamentet.]

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Carsten Braband, Mario Candelas: [Efter splittringen i Die Linke: Vart bär det hän?](#) (februari 2024)

Thies Gleiss: [Ny tysk vänster anpassar sig till högern](#) (*Internationalen* februari 2024)

Äldre artiklar:

Jonas Sjöstedt: [Wagenknecht kan orsaka skilsmässa i tysk vänster](#) (*ETC* februari 2023)

M Amann, S Beyer, M Feldenkirchen, G Latsch m fl: [Farliga förbindelser för den nya fredsrörelsen i Tyskland](#) (mars 2023)

Jonas Elvander: [Nytt tyskt parti vill göra upp med ”wokevästern”](#) (*Flamman* oktober 2023)

Rolf Gustavsson: [Nya fenomenet som skakar om tysk politik](#) (*DN* november 2023)